

รูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมในวัดเพื่อการดูแลสุขภาพพระสงฆ์จังหวัดสระบุรี
A Model of Environment Management in Temple for Monks' health-care,
Saraburi province

เดชา บัวเทศ*
นิเทศ สนั่นนารี**

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมในวัดจังหวัดสระบุรีสำหรับนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและดูแลสุขภาพพระสงฆ์ตามกรอบนโยบายสาธารณสุขประจำปี ๒๕๕๕ ประเด็นพระภิกษุสงฆ์กับการพัฒนาสุขภาวะ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่างจากจำนวน ๓๙ วัด ๑๔๒ รูป/คน และการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

๑. สภาพปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในวัด พบว่า ที่พักอาศัยหรือกุฏิ มีเศษอาหาร เศษขยะและจัดเก็บสิ่งของเครื่องใช้ไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย มีฝุ่นธูปและฝุ่นยากันยุงเป็นจำนวนมาก ห้องน้ำห้องส้วมขาดการดูแล การจัดการขยะมูลฝอยไม่ถูกสุขลักษณะ ศาลา อาคารต่างๆ ขาดการดูแล ระบบความปลอดภัยยังไม่มีอุปกรณ์ดับเพลิงและถังดับเพลิง

๒. ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในวัดจังหวัดสระบุรี มากกว่าร้อยละ ๘๐ วัดสามารถดำเนินการให้เป็นไปตามกรอบมาตรฐานวัดปลอดภัยที่พัฒนาขึ้น

คำสำคัญ: รูปแบบ, การจัดการสิ่งแวดล้อม, วัด

Abstract

This research aims to develop a model of environmental management in Saraburi Province for leading to problem solution and healthcare of the Buddhist monks according to public policy in the year 2555 of the issues the Buddhist monks with the development of healthy happiness. A qualitative

* สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ ๒ จังหวัดสระบุรี

** นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

study, data were collected by in-depth interviews with a sample of 39 monasteries, 142 monks/persons and group discussion.

Data were analyzed by using content analysis, results found that:

1. The environmental problem in the temple found that monks' shelters have food and goods debris and tools keeping is not tidy, a lot of incense and mosquito repellent dust, the lack of toilets cleaning, waste management is not hygienic, lack of pavilion buildings maintenance, the security administrator does not have fire extinguishers and fire safety.

2. The result of the model development of environmental management within the temple, Saraburi Province. More than 80 percent monasteries can manage according to the standard of disease-free monasteries development.

Keyword; model, environmental management, monastery

๑. บทนำ

ในประเทศไทย พระสงฆ์มากกว่าสามในสี่เป็นผู้สูงอายุ เกือบ ๑ ใน ๕ เจ็บป่วยเป็นโรคเรื้อรัง และมีโรคประจำตัว ได้แก่ โรคความดันโลหิตสูง เบาหวาน โรคหัวใจ มีระดับไขมันในเลือดสูงร้อยละ ๕๔.๕ มีภาวะโรคอ้วนร้อยละ ๔๓.๖ สาเหตุที่สำคัญมาจากภาวะสุขภาพที่เสื่อมลงและอาหารที่รับประทานที่ส่วนประกอบของกะทิ ไขมัน แป้ง และน้ำตาลสูง นอกจากนี้ยังปัจจัยที่ทำให้เกิดโรคได้แก่ การจัดการสิ่งแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม กุฏิหรือที่พักอาศัยขาดการดูแลปล่อยให้สกปรก รกรุงรัง เก็บเศษอาหารไว้ภายใน อาคาร ศาลาขาดการทำความสะอาด บริเวณพื้นที่โดยรอบยังไม่มีการระบายน้ำหรือระบายน้ำในร่องนอนจำนวนมาก ซึ่งปัจจัยสิ่งแวดล้อมเหล่านี้จะนำไปสู่การเจ็บป่วยได้^๑

กระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดนโยบายให้วัดทั่วประเทศกว่า ๓๔,๐๐๐ แห่ง จัดตั้งศูนย์สุขภาพประจำวัดในการดูแลสุขภาพพระสงฆ์ โดยสนับสนุนเครื่องวัดความดันโลหิต เครื่องชั่งน้ำหนัก ยาสามัญประจำบ้าน รวมทั้งการดูแลสุขภาพสิ่งแวดล้อมในวัด (ทั้งนี้เพื่อให้พระสงฆ์สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข นอกจากนี้ ยังส่งเสริมให้วัด

^๑จาริณี ยศปัญญา และวันเพ็ญ ศิวารมย์, “รูปแบบการดูแลสุขภาพองค์รวมของพระภิกษุสามเณรวัดส่งเสริมสุขภาพในพื้นที่รับผิดชอบศูนย์อนามัยที่ ๖ ขอนแก่น”, รายงานการวิจัย, (ขอนแก่น : กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข), ๒๕๕๐

เป็นวัดส่งเสริมสุขภาพ โดยสนับสนุนให้ภาคชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดูแลภาพพระสงฆ์^๒

จากสภาพปัญหาที่ผ่านมาและการดำเนินงานของภาครัฐต่อปัญหาสุขภาพของพระสงฆ์ ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาให้ลุล่วงไปได้ ทั้งที่มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนเข้ามาดำเนินการ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาเพื่อให้พระสงฆ์สามารถดูแลสุขภาพให้ยั่งยืนได้ด้วยตนเอง จึงมีความจำเป็นที่จะต้องทำการวิจัยนี้เกิดขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมในวัดจังหวัดสระบุรี

๒. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างเป็นพระสงฆ์ที่อยู่ในจังหวัดที่เป็นพื้นที่รับขอบของสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ ๒ จังหวัดสระบุรี คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวนวัด ๓๙ วัด ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน ๑๔๒ รูป/คน คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ประเด็นการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการประชุมเชิงปฏิบัติการ ตรวจสอบข้อมูลใช้การตรวจสอบความตรง ความเที่ยงและใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

๓. สรุปผลการวิจัย

๑. อาคารสถานที่และบริเวณโดยรอบภายในวัด ส่วนใหญ่อาคารและสิ่งปลูกสร้างมีโครงสร้างมั่นคง แข็งแรง แต่ละวัดจะมีอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างจำนวนมาก ขาดการดูแลเอาใจใส่อย่างทั่วถึง ปล่อยให้รกร้างบริเวณวัด พื้นถนนลานวัดส่วนใหญ่เทคอนกรีตโดยเฉพาะบริเวณโบสถ์ ศาลา และส่วนบริเวณพื้นที่อื่นๆ ยังเป็นดินหรือดินลูกรัง ไม่มีความลาดชัน ไม่มีน้ำขัง บริเวณโดยรอบวัดยังมีการจัดเก็บสิ่งของเครื่องใช้ไม่เป็นระเบียบ มีเศษขยะ เศษใบไม้ และมูลนกกระจกตกระจายทั่วไป สำหรับอุปกรณ์ทำความสะอาดมีค่อนข้างครบถ้วน เช่น เครื่องตัดหญ้า ไม้กวาดทางมะพร้าว รถขนขยะ และที่ตักขยะ เป็นต้น

๒. ที่พักอาศัยหรือกุฏิของพระสงฆ์ มีลักษณะเป็นอาคารหลังเดี่ยวและอาคารที่เป็นตึกแถว สร้างเป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก มีห้องน้ำห้องส้วมในตัวอาคาร สภาพโดยทั่วไปมีความแข็งแรง มีแสงสว่างและอากาศถ่ายเทได้ค่อนข้างน้อย พระสงฆ์ที่พักอาศัยอยู่มักจะไม่เปิดหน้าต่างและประตู การจัดเก็บเครื่องนุ่งห่มและสิ่งของเครื่องใช้ภายในกุฏิยังขาดความเป็นระเบียบ รกรุงรัง สิ่งของเหลือใช้พบได้มาก ได้แก่ เศษดอกไม้บูชาพระ ฝุ่นรูป ฝุ่นยากัน

^๒ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, วัดส่งเสริมสุขภาพ : แนวคิดและการดำเนินงาน, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, ๒๕๕๐).

ยุง เศษอาหาร เศษภาชนะบรรจุอาหาร ขวดบรรจุน้ำดื่ม เครื่องดื่มชูกำลังและเครื่องถนอม
สังฆทาน

๓. ห้องน้ำห้องส้วมของวัด มีจำนวนมากพอกับจำนวนของพระสงฆ์ ลักษณะของ
ส้วมเป็นส้วมราดน้ำชนิดนั่งยอง ห้องน้ำและห้องส้วมมีคราบสกปรกที่เกิดจากขาดการทำ
ความสะอาดมานาน บางแห่งชายประตูด้านล่างชำรุดพุพัง พื้นและผนังห้องน้ำห้องส้วมมี
คราบดำ การทำความสะอาดห้องน้ำห้องส้วมพระสงฆ์จะเป็นผู้ดำเนินการเอง การถ่ายเทน้ำ
ได้ไม่ดี การระบายอากาศไม่ดี

๔. น้ำดื่ม น้ำใช้ของวัดได้จากระบบประปาหมู่บ้าน ประปาส่วนภูมิภาคและระบบ
ประปาของวัด ในส่วนประปาหมู่บ้านและประปาของวัดยังไม่มีกักบำบัดให้น้ำสะอาด และ
การฆ่าเชื้อโรคด้วยคลอรีนจึงไม่สามารถนำมาใช้ดื่มได้ ซึ่งปัจจุบันส่วนใหญ่จะต้มน้ำบรรจุขวด
หรือน้ำบรรจุถัง สำหรับน้ำใช้วัดจะใช้น้ำบาดาลในการนำไปเป็นน้ำอาบ น้ำล้างถ้วยชาม น้ำ
รดต้นไม้ ซักเครื่องนุ่งห่ม

๕. การกำจัดขยะ มีการกำจัดโดยวิธีเผา ฝัง และให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
นำไปกำจัด ส่วนการเผาใช้น้ใช้วิธีการเผากลางแจ้งและเผาในเตาเผาขยะที่ทำขึ้นเองโดยใช้วง
ขอบถ้ำส้วมมาทำเป็นเตาเผาขยะ ส่วนใบไม้และเศษหญ้าจะเก็บกองหรือสุมตามโคนต้นไม้
เพื่อให้เกิดความชุ่มชื้นกับต้นไม้และเป็นปุ๋ยอินทรีย์ หากมีจำนวนมากเกินไปจะนำไปเผา
กลางแจ้ง ส่วนขยะที่เกิดจากเศษอาหารทางวัดจะนำไปเป็นอาหารของสุนัขและสัตว์เลี้ยง
อื่นๆ ในวัดเกือบทั้งหมด

๖. ในส่วนของการกักน้ำเสียหรือน้ำทิ้งจากการทำกิจกรรมต่างๆ ภายในวัด เช่น
น้ำจากการล้างถ้วยชาม น้ำจากการซักล้าง น้ำจากการอาบ ส่วนใหญ่จะระบายไปตามท่อ
ทิ้งของวัดให้ไหลลงสู่แหล่งน้ำตามธรรมชาติ และบางส่วนปล่อยลงพื้นดินให้แห้งไปตาม
ธรรมชาติ จึงไม่มีพื้นที่ขึ้นแฉะที่เกิดจากน้ำเสียหรือน้ำทิ้งภายในวัด

๗. สถานที่จัดเก็บอาหารของพระสงฆ์ ส่วนใหญ่จะเป็นตู้ใส่อาหารหรือเก็บไว้บน
โต๊ะที่มีฝาปิดครอบ ส่วนโรงอาหารหรือโรงครัวพระสงฆ์จะไม่ใช้เป็นสถานที่ประกอบอาหาร
มีไว้สำหรับใช้ในงานวัดต่างๆ ส่วนการฉันทอาหารของพระสงฆ์จะฉันทเป็นม้อแล้วหมดไป จะไม่
เก็บอาหารไว้มาก ส่วนสถานที่จัดเก็บภาชนะใส่อาหารจะเป็นตู้เก็บ

๘. การเลี้ยงสัตว์ภายในวัดที่พบมากคือสุนัขและแมว โดยเฉลี่ยจะมีสุนัขอยู่ในวัด
แต่ละวัดประมาณ ๘-๑๐ ตัว และบางวัดมีมากที่สุดถึง ๔๐ ตัว ส่วนแมวมีประมาณ ๕-๑๐ ตัว
สัตว์เลี้ยงเหล่านี้ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะนำมาปล่อยทิ้งไว้ที่วัด บางส่วนเพิ่มจำนวนจากการผสม
พันธุ์กันเองภายในวัด ส่วนใหญ่ไม่ได้ฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า สุนัขบางตัวมีนิสัยดุร้าย
จับไม่ได้จึงไม่สามารถฉีดวัคซีนให้กับสุนัขเหล่านี้ได้ทุกตัว ส่วนสัตว์ปีกที่เลี้ยงในวัดปัจจุบันลด
น้อยลงมากหลังจากเกิดการระบาดของโรคไข้หวัดนก

๙. การป้องกันโรคจากแมลงนำโรค ที่สำคัญคือการป้องกันไข่เลือดออกที่เกิดจากการถูกยุงลายกัด วัดจะให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน หรือ อสม.เป็นผู้ดำเนินการใส่ทรายกำจัดลูกน้ำให้ ส่วนการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำจะใช้วิธีการเก็บกวาด ทำความสะอาดมากกว่าวิธีอื่น และการปิดฝาภาชนะเก็บกักน้ำ ส่วนการฉีดพ่นสารเคมีมักจะไม่ทำ ส่วนการป้องกันยุงกัดจะให้ชนอนกางมุ้งและติดมุ้งลวด

๑๐. การป้องกันอัคคีภัยในวัดปัจจุบันวัดส่วนใหญ่มีระบบการป้องกันไฟฟ้า ลัดวงจรเกือบทุกแห่ง แต่มีลักษณะที่แตกต่างกันไปแต่มีไม่ครบทุกอาคาร ส่วนที่มีมักจะเป็นอาคารที่สร้างขึ้นใหม่หรืออาคารที่เป็นสถานที่สำคัญ เช่น โบสถ์ วิหาร หรือศาลาการเปรียญ แต่มีจำนวนไม่น้อยที่พบว่าสภาพของสายไฟฟ้า ปลั๊กไฟ สวิตไฟมีการชำรุดและเก่ามาก สำหรับการป้องกันอัคคีภัยวัดส่วนใหญ่จะมีสายยาง ท่อน้ำหรือก๊อกน้ำไว้สำหรับดับเพลิงหากเกิดเหตุ ส่วนถังดับเพลิง ส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยมี

แนวทางการพัฒนา การพัฒนารูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมในวัดเพื่อการดูแลสุขภาพพระสงฆ์จังหวัดสระบุรี ผลการพัฒนาพบว่า มากกว่าร้อยละ ๘๐ ทุกวัดสามารถดำเนินการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เป็นปัจจัยต่อการเกิดโรคได้ทุกรายการ มีเพียงบางประเด็น เช่น มีการจัดเก็บวัสดุ อุปกรณ์ วัชพืชที่เป็นระเบียบเรียบร้อย มีการจัดทำทะเบียนสุนัข / แมว ที่อาศัยอยู่เป็นประจำในวัด และจัดทำทะเบียนสัตว์ปีกที่อาศัยอยู่เป็นประจำในวัด ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานในพื้นที่จึงต้องใช้เวลาในการจัดการ

ตารางที่ ๑ ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมในวัดเพื่อการดูแลสุขภาพพระสงฆ์จังหวัดสระบุรี

เกณฑ์การประเมิน	ผลการประเมิน (ร้อยละ)	
	ผ่าน	ไม่ผ่าน
๑. อาคารสถานที่และบริเวณโดยรอบ		
- ศาลา วิหาร โบสถ์ หอระฆัง อาคารต่างๆ มีโครงสร้างแข็งแรง อยู่ในสภาพดี มั่นคง สะอาด	๑๐.๐๐	.๐๐
- พื้นทางเดินไม่ลาดชันเกินไปและไม่ลื่น	๑๐.๐๐	.๐๐
- บริเวณโดยทั่วไปในวัดมีการรักษาความสะอาด ไม่มีขยะมูลฝอย	๒.๓๑	.๙๖
- มีการจัดเก็บวัสดุ อุปกรณ์ วัชพืชที่เป็นระเบียบเรียบร้อย	๙.๖๒	๓.๐๘
๒. ห้องส้วม และที่ถ่ายปัสสาวะ		
- โครงสร้างห้องส้วมมีสภาพดี แข็งแรง	๑๐.๐๐	.๐๐
- โครงสร้างห้องส้วมมีสภาพดี แข็งแรง	๑๐.๐๐	.๐๐
- โถส้วมและโถถ่ายปัสสาวะมีสภาพดี สะอาด	๖.๑๕	.๘๕

เกณฑ์การประเมิน	ผลการประเมิน (ร้อยละ)	
	ผ่าน	ไม่ผ่าน
- มีภาชนะใส่น้ำและน้ำในปริมาณที่เพียงพอ	๑๐.๐๐	.๐๐
- มีแสงสว่างเพียงพอ	๑๐.๐๐	.๐๐
- มีสบู่ล้างมือพร้อมใช้	๑๐.๐๐	.๐๐
- มีถังรองรับขยะมูลฝอย สะอาด มีฝาปิด อยู่ในสภาพดี ไม่รั่วซึม	๘.๕๖	๑.๕๔
- จัดให้มีส้วมนั่งราบสำหรับผู้พิการ ผู้สูงอายุ อย่างน้อย ๑ ที่/วัด	๑๐.๐๐	.๐๐
๓. สถานที่จัดเก็บอาหาร		
- ที่เก็บอาหารสด/แห้งสูงจากพื้นไม่น้อยกว่า ๖๐ ซม.	๑๐.๐๐	.๐๐
- มีภาชนะใส่อาหาร เก็บไว้มิดชิดสูงจากพื้นไม่น้อยกว่า ๖๐ ซม.	๑๐.๐๐	.๐๐
- มีที่คว่ำภาชนะ/เครื่องครัว สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า ๖๐ ซม.	๑๐.๐๐	.๐๐
๔. การกำจัดน้ำเสีย		
- มีการกำจัดน้ำเสีย/น้ำทิ้ง	๑๐.๐๐	.๐๐
- มีบ่อซึมหรือบ่อดักไขมันหรือลานตากแห้ง	๑๐.๐๐	.๐๐
๕. การกำจัดขยะ		
- มีถังขยะสภาพดี มีฝาปิด จำนวนเพียงพอ	๑๐.๐๐	.๐๐
- มีการกำจัดขยะ ด้วยวิธีหนึ่งวิธีใด เช่น ฝังกลบ การเผา มีรถรับขยะไปกำจัด	๑๐.๐๐	.๐๐
๖. กุฏิหรือที่พักอาศัย		
- โครงสร้างอยู่ในสภาพดี มั่นคง แข็งแรง	๑๐.๐๐	.๐๐
- การระบายอากาศดี	๑๐.๐๐	.๐๐
- มีแสงสว่างเพียงพอ	๑๐.๐๐	.๐๐
- การจัดวางสิ่งของเป็นระเบียบเรียบร้อย และสะอาด	๒.๓๑	.๖๙
- ไม่มีฝุ่นรูปตกหล่นนอกภาชนะรองรับรูป	๑๐.๐๐	.๐๐
- ไม่เลี้ยงสัตว์เลี้ยงในกุฏิหรือที่พักอาศัย	๑๐.๐๐	.๐๐
- ไม่เก็บสะสมอาหารไว้ในห้องกุฏิ	๙๖.๑๕	.๘๕
๗. การจัดหาน้ำดื่ม/น้ำใช้		
- น้ำดื่ม ใส สะอาด ไม่มีตะกอน (น้ำดื่ม/ น้ำบรรจุขวด/น้ำถัง/น้ำกรอง /น้ำประปาต้มได้)	๑๐.๐๐	.๐๐
- น้ำใช้ ใส สะอาด (น้ำประปา / น้ำบาดาล / น้ำบ่อ)	๑๐.๐๐	.๐๐
- น้ำดื่ม มีพอเพียงใช้ได้ตลอดปี	๑๐.๐๐	.๐๐

เกณฑ์การประเมิน	ผลการประเมิน (ร้อยละ)	
	ผ่าน	ไม่ผ่าน
- นำใช้ มีพอเพียงใช้ได้ตลอดปี	๑๐๐.๐๐	.๐๐
๘. การป้องกันอัคคีภัย/อันตรายจากกระแสไฟฟ้า		
- มีระบบตัดไฟฟ้าฉุกเฉินแบบอัตโนมัติ ประจำอาคาร	๑๐๐.๐๐	.๐๐
- สายไฟฟ้า ปลั๊กไฟฟ้า สวิตช์ไฟฟ้า สะพานไฟฟ้า ไม่ชำรุด อยู่ใน- สภาพดี	๘.๕๖	๑.๕๔
- เครื่องใช้ไฟฟ้าต้องมีสายดิน ได้แก่ เครื่องซักผ้า ตู้ทำน้ำเย็น ตู้ ทำน้ำร้อน ตู้เย็น เป็นต้น	๔.๖๒	๕.๓๘
- มีถังดับเพลิง/บ่อน้ำ /อุปกรณ์ สายยาง ถังน้ำพร้อมใช้งานได้	๑๐๐.๐๐	.๐๐
- ถังดับเพลิงอยู่นอกอาคารและเห็นได้ชัดเจน	๘.๕๖	๑.๕๔
- มีคู่มือการใช้อุปกรณ์ดับเพลิง ปิดไว้กับอุปกรณ์	๑๐๐.๐๐	.๐๐
- มีจุดรวมพลเมื่อเกิดอัคคีภัย/ภัยพิบัติ	๑๐๐.๐๐	.๐๐
๙. การป้องกันโรคจากสัตว์เสี่ยงในวัด		
- สุนัข /แมว ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า	๒.๓๑	.๖๙
- มีการทำหมันหรือฉีดยาคุมสุนัข/แมว	๒.๓๑	.๖๙
- มีการจัดทำทะเบียนสุนัข /แมว ที่อาศัยอยู่เป็นประจำในวัด	๖.๙๒	๓.๐๘
- มีการงให้สัตว์ปีกพักอาศัย	๑๐๐.๐๐	.๐๐
- จัดทำทะเบียนสัตว์ปีกที่อาศัยอยู่เป็นประจำในวัด	๙.๒๓	๐.๗๗
- มีการรายงานเมื่อพบสัตว์ป่วย/ตายอย่างผิดปกติ ต่อเจ้าหน้าที่ สาธารณสุขหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ภายใน ๒๔ ชั่วโมง	๑๐๐.๐๐	.๐๐
๑๐. การป้องกันโรคจากแมลงนำโรค		
- มีการกำจัดลูกน้ำยุงในบริเวณวัด	๒.๓๑	.๖๙
- ไม่มีภาชนะ/วัตถุที่เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุง	๒.๓๑	.๖๙
- มีการป้องกัน/กำจัดยุง เช่น การใช้มุ้งลวด	๑๐๐.๐๐	.๐๐

๔. อภิปรายผล

การดูแลสุขภาพพระสงฆ์ด้านสิ่งแวดล้อม จากผลการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อตัวพระสงฆ์เป็นสิ่งแวดล้อมที่อยู่ใกล้ตัวพระสงฆ์มากที่สุด คือ กุฏิ ส่วนอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นศาลา บริเวณโดยรอบวัดยังไม่มีความปลอดภัยต่อตัวพระสงฆ์

มากนัก โดยเฉพาะบริเวณวัดยังมีการจัดเก็บสิ่งของไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย จึงมีโอกาสนี้จะทำให้พระสงฆ์ในวัดและประชาชนที่เข้ามาติดต่อกับวัดเกิดอันตรายได้ตลอดเวลา ในขณะที่กุฏิที่เป็นที่พักอาศัยของพระสงฆ์กลับพบว่ามีสภาพที่ย่ำแย่ ไม่เหมาะสมกับการเป็นที่อยู่อาศัยมีสุขลักษณะไม่ตรงตามหลักสุขาภิบาลที่อยู่อาศัย ภายในกุฏิเต็มไปด้วยเศษภาชนะใส่อาหาร เช่น ถ้วยพลาสติก ขวดน้ำ กล่องนม ขวดเครื่องดื่มชูกำลัง นอกจากนี้ยังมีฝุ่นรูปที่เกิดจากการจุดธูปบูชาพระพุทธ ฝุ่นจากยากันยุงที่ฟุ้งกระจายไปทั่วห้อง การเก็บเครื่องนุ่งห่มไม่เป็นระเบียบและไม่ได้ทำความสะอาดซึ่งการกระทำดังกล่าวยังขัดต่อคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ต้องการให้พระสงฆ์ได้หมั่นดูแลเสนาสนะ กุฏิ ที่พักอาศัย รวมทั้งวิหาร อาคารศาลา หรือที่ปฏิบัติกิจของภิกษุสงฆ์ทุกชนิด ด้วยการทำความสะอาดเมื่อเห็นว่า สิ่งเหล่านั้นอยู่ในสภาพสกปรก รกรุงรัง ไม่น่าอยู่ไม่น่าอาศัย

จากสภาพดังกล่าว ชี้ให้เห็นถึงการจัดโครงสร้างภายในวัดได้เป็นอย่างดี การก่อสร้างกุฏิ อาคาร ศาลาต่างๆ ทำให้การดูแลวัดเป็นไปอย่างไม่มีทั่วถึงไม่ครอบคลุมเท่าที่ควร ถึงแม้ว่าจะมีการมอบหมายงาน การมอบงานในหน้าที่ให้กับพระสงฆ์บางรูปมีหน้าที่ในการดูแลเสนาสนะภายในวัดแล้วก็ตาม แต่ด้วยสถานะของพระสงฆ์ที่มักจะไม่วางใจในความอาวุโส ในสมณะศักดิ์ หรือในด้านการปกครอง จึงเป็นเหตุให้ไม่มีผู้ใดที่ไปล่วงล้ำเข้าไปตรวจสอบความเป็นอยู่ของพระสงฆ์แต่ละรูปได้ ทำให้ขาดการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาวัด

ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อตัวพระสงฆ์เองมากที่สุด คือ กุฏิ มีสภาพไม่ถูกสุขลักษณะ ภายในกุฏิเต็มไปด้วยเศษภาชนะใส่อาหาร เช่น ถ้วยพลาสติก ขวดน้ำ กล่องนม ขวดเครื่องดื่มชูกำลัง นอกจากนี้ยังมีฝุ่นรูป ฝุ่นจากยากันยุง ฟุ้งกระจายไปทั่วห้อง การเก็บเครื่องนุ่งห่มไม่เป็นระเบียบและไม่ได้ทำความสะอาด ซึ่งขัดแย้งกับคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ต้องการให้พระสงฆ์ได้หมั่นดูแลเสนาสนะ กุฏิ ที่พักอาศัย รวมทั้งวิหาร อาคารศาลา หรือที่ปฏิบัติกิจของภิกษุสงฆ์ทุกชนิด ด้วยการทำความสะอาดเมื่อเห็นว่าสิ่งเหล่านั้นอยู่ในสภาพสกปรก รกรุงรัง ไม่น่าอยู่ไม่น่าอาศัย

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

๑) หนังสือ :

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. **วัดส่งเสริมสุขภาพ : แนวคิดและการดำเนินงาน**. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, ๒๕๕๐.

๒) วิทยานิพนธ์/คุษฎีนิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย :

จาริณี ยศปัญญา และวันเพ็ญ ศิวารมย์. “รูปแบบการดูแลสุขภาพองค์รวมของพระภิกษุสามเณรวัดส่งเสริมสุขภาพในพื้นที่รับผิดชอบศูนย์อนามัยที่ ๖ ขอนแก่น”. **รายงานการวิจัย**. ขอนแก่น : กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๕๐.